

מבוא

שלום לכולם. ברוכות הבאות לעיניים על עזה. ההתכנסות היומית שלנו שהיא חיבור של מחאה ולמידה. היום בעיניים על עזה נדבר עם עורכת הדין ע"ד קאסם, עורכת דין שמתמחה בייצוג עצורים, אסירים, שב"חים ["שוהים בלתי חוקיים" (פלסטינים)] ולב"חים [לוחם בלתי חוקי] ותנאי כליאתם. היא תדבר על כל אלה ותסביר לנו תוך התמקדות בסיפורו של ד"ר חוסאם אבו סאפיה, מנהל בית החולים כמאל עדואן שבצפון הרצועה העצור בישראל בתנאים קשים כבר חודשים ארוכים. ע"ד ראתה אותו לאחרונה, רק לפני יומיים, ביום חמישי. ע"ד תדבר במשך שמונה דקות, ואחר כך נשאר זמן לדיון קצר. אני מזכירה שמי שרוצה לשאול שאלה מוזמנת לכתוב אותה בצ'אט ואני אקריא אותה לע"ד. תודה רבה שהצטרפת אלינו אנחנו איתך.

הרצאה

שלום לכולם. אני עורכת הדין ע"ד קאסם. אני אנסה עד כמה שיותר לעשות את הדברים מזורזים ומקווה לעמוד בזמן. אנחנו קודם כל נדבר באופן כללי על האסירים והעצירים מאז המלחמה. מאז המלחמה, השביעי האוקטובר, הוחזקו מעל 15,000 אסירים במתקני הכליאה בישראל, כולל בתי סוהר, בסיסי צבא ומחנות צבאיים, ומעל 5,000 אסירים עותים שסווגו כלב"חים, שמחציתם שוחררו בעסקה האחרונה שהתבצעה בפברואר 2025. [לגבי] יתר האסירים, מדובר בתושבי הגדה המערבית, מזרח ירושלים, וגם אזרחים ערבים תושבי הקו הירוק. לצערי הרב רוב התיקים של העצירים סווגו כמנהליים עם צו של עד שישה חודשי מאסר, ורובם חודשו. כיום יש כמעט 12,500-13,000 שנמצאים בכלא, כולל עותים. רוב העצורים שנמצאים מתוך רצועת עזה, מדובר ברפואים, אחים, אנשי צוות רפואי, עיתונאים, מורים, מרצים, סטודנטים. לצערי לא הוגש נגד רובם כתבי אישום. הם מ מסווגים כלוחמים בלתי חוקיים.

התחנה הראשונה של האסירים היא ב[במחנה] שדה תימן. ומשם הם מתפזרים ליתר מתקני הכליאה: בתי הסוהר [כוללים את] קציעות, נפחא רמון, עופר, ניצן, רמלה, הדרים, מגידו, פתח תקווה. ויש בסיסי צבא שהם כמו בסיס עופר, ענתות, נפתלי. לצערי הרב רובם של האסירים עד תחילת השנה 2025 אפילו לא יודעים איפה הם נמצאים, איפה הם מוחזקים. כמו כן, לנו, עורכי הדין נאמר כמה פעמים שאסור לנו למסור לאסיר איפה הוא נמצא, אפילו באיזה אזור, צפון דרום. בתמונה מחנה שדה תימן. מדובר על מלחמה, השמדת עם, מעצר, ואסירים שלא יודעים מה גורל של בני משפחותיהם. וגם אסור לנו כעורכי דין להעביר להם את מקום שהייתם, ואסור להעביר כל נתון, כל מידע שקשור [למה שקורה] בחוץ, או שהוא מחוץ לכותלי הכלא. הדיונים שלהם לא מתבצעים כ-VC. הם רק מדברים בשיחה טלפונית. הם מדברים עם המתרגם שמוסר להם שתקופת המאסר הוארכה לתקופה לא ידועה. הם אפילו לא יודעים מהו המקסימום של תוקף הצו, בטענה שהאסיר שייך לארגון טרור ושיש עליו מידע מודיעיני. אני מבהירה שהעורך דין אפילו לא משתתף בדיון.

מה הוא לוחם בלתי חוקי? לוחם בלתי חוקי הוא מונח לא רשמי מבחינת המשפט הבינלאומי ללוחם שאינו זכאי למעמד של שבוי מלחמה לפי אמנת ג'נבה השלישית, מכיוון שאינו משתייך לצבא סדיר או למיליציה שקיבלה על עצמה את דיני המלחמה. המונח נכנס לחקיקה הישראלית בשנת 2002 בחוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים. החוק שנחקק מגדיר לוחם בלתי חוקי כאדם שנשלח חלק בפעולות איבה נגד מדינת ישראל, בין במישרין או בעקיפין, או נמנה על כוח המבצע פעולות איבה נגד מדינת ישראל, שלא מתקיימים לגבי התנאים המקנים מעמד של שבוי מלחמה לפי המשפט הבינלאומי ההומניטרי כמפורט בסעיף ארבע לאמנת ג'נבה השלישית משנת 1949.

לגבי מצבו של ד"ר חוסאם אבו סאפיה, הוא נעצר ב-27 לדצמבר 2024. הוא היה מנהל בית חולים כמאל עדואן. הבן שלו איברהם נרצח ב-26 לאוקטובר 2024. הוא היה בן 20. כמו כן, הוא גם נפצע קשות ב-23 לנובמבר 2024, כמעט חודש לפני מעצרו. חוסאם או סאפיה נולד בשנת 1973. הוא בן 52, רופא ילדים פלסטיני והיה מנהל בית חולים כמאל עדואן ברצועת עזה. הוא דמות בולטת ברצועה, וגם המוביל העיקרי של כל הצוות הרפואי שם שמספק שירותים רפואיים לתושבי הרצועה. ד"ר חוסאם נעצר ב-27 לדצמבר שנת 2024, נמנעה ממנו לפגוש עורך דין במשך חודשיים

וחצי. הוא שהה בבסיס שדה תימן למשך שבועיים. לאחר מכן הוא הועבר לכלא עופר. שם הוא שהה בבידוד במשך 25 ימים, ונחקר מעל 10 פעמים. רק לאחר כמעט חודש וחצי הוא צורף ליתר העצורים. מדובר ב-450 אסורים שנמצאים בכלא עופר. ב-13 למרץ 2025 הוא סווג כלוחם בלתי חוקי. הדיון בעניינו נערך ב-25 למרץ. אני אישית לא הייתי בדיון שלו. הוא היה שייך לבית משפט מחוזי בבאר שבע. אני כן מבהירה שגם באותו יום של הדיון הוא נחקר אחרי הדיון באלימות קשה. האישומים נגד ד"ר חוסאם אבו סאפיה הם של לוחם בלתי חוקי. משך הצו הוא של שלושה חודשים. אין כתב אישום, אין אישום ספציפי. יש תיק מודיעיני סודי עליו שאפילו עלי, כעורכת דינו, נאסר לעיין בו. אז המקרה שלו משתייך למקרים של לוחם בלתי חוקי. אני ביקרתי ופגשתי אותו שמונה פעמים. הביקור הראשון היה לי במרץ 2025, והביקור האחרון היה לפני כמה ימים, ב-28 לאוגוסט 2025.

מה מצבו כעת? הוא איבד שליש ממשקלו. בעת מעצרו היה שוקל 100 ק"ג, והיום המשקל שלו הוא פחות מ-70. הוא כעת נמצא בחדר 2 באגף 24. לצערי, ב-24 ליוני, ביום האחרון של המלחמה בין איראן וישראל, כאשר תקפו את בית חולים בבאר שבע, נכנסו לחדר שלו והרביצו לו קשות והיכו אותו באכזריות. כיום הוא גם סובל ממחלת סקביאס. הוא נחשף לשמש רק פעם אחת בחודש, למשך 30 דקות. הוא עדיין לבוש באותם בגדים מיום מעצרו עד עכשיו. הוא סובל מקצב לב לא סדיר. יש לו גם בעיות בראייה, סובל מלחץ דם גבוה, דופק לב לא סדיר, בעיות עיניים. הוא ירד הרבה במשקלו. ארבע צלעות שלו נשברו במהלך החקירות, והוא עדיין לא קיבל את הטיפול הנדרש.

תנאי המעצר שלו קשים ממש: רעב, התעללות, חיפושים, פשיטות [לפי] מדיניות חיפושים חשופים, חוסר טיפול רפואי הולם, קור או חום או לחות קיצוניים. החרמת מזונות, אין קריות, חוסר בביגוד, אין סבון, אין ממש שום דבר אלמנטרי בתוך הכלא. הוא עדיין שואל על בתי החולים, על הצוות הרפואי, מברר עבורם. והוא גם עדיין מתעקש וטוען שהוא לא ביצע שום פשע. ורצה רק להגן על המצפון, על האנושיות, על החולים, על הפצועים, ועשה את תפקידו כמנהל בית חולים, כרופא. פשעו היחיד הוא שסירב לפנות את בית חולים כמאל עדואן. התוצאה הייתה שבסופו של דבר הוא שילם את המחיר שהוא חירותו וביטחונו, וגם איבד את הבן שלו. וכל זה רק כי הוא רצה לשמור על התפקיד שלו בתור רופא ומנהל בית חולים. המשפט האחרון שהוא מסר לי לפני כמה ימים: "אני נכנסתי בשם האנושות ואני אצא מכאן בשם האנושות. אני נחטפתי מתוך בית החולים, ואני אשאר על האדמה שלנו, בארץ שלנו, אפילו אם אנחנו נאלצנו להגיש את השירות שלנו כרופאים מתוך אוהל". זה היה המשפט האחרון שלו. מצבו באופן כללי לא טוב, כמו שאר ויתר האסירים והעצירים העזתים. אני מדגישה במיוחד שכאשר אנחנו מדברים על לב"חים, או על אסירים עזתים, אנחנו מדברים על החוויה הראשונה שלהם בתוך מתקני הכליאה. מצבם שונה ממש מהמצב ומהמעמד של שאר האסירים הפלסטינים שנמצאים בבתי הכלא. לרובם זו הפעם הראשונה שהם נכנסים למדינת ישראל ונחשפים לכל כל זה.